

SLOVENSKI POROČEVALEC

B L A S I L O S V O B O D I L N E F R O N T E

14
FEBRUARJA
1945

LETO VI. ŠTEV. 5
CENA 2 Liri

Povampirjenje italijanskega fašizma

Iz članka Edvarda Kardelja

Dne 10. februarja je „Politika“ na vrodem mestu prinesla članek podpredsednika NKOP-a z naslovom „Povampirjenje italijanskega fašizma“. Članek se bavi s procesom generala Roatta in s kampanjo italijanskega tiska za Primorsko, Trst in Istro ter z notranjim bistvom te kampanje. Govorec o procesu, ki se te dni vrši proti generalu Roattu, ki je bil komandant zloglasne II. armade v Jugoslaviji, ugotavlja avtor, da hočejo italijanski reakcionarji in fašisti vsokrivditi za zločine italijanskega okupatorja zvaliti izključno na Mussolinija. V zvezi s tem pravi tov. Kardelj med drugim:

Organizatorji tega procesa so prinesli težišče procesa o vojnih zločinih, ki jih je izvršil Roatta, na fašistično politiko in fašistično vojniško org. n. z. cijo. To pomeni, da na obtožni klopi se s. di Roatta, ki naj bi odgovarjal za nasilno zasluževanje in fizično uničevanje malih narodov, za zločine, streljanje talcev, ubijanje civilnega prebivalstva in otrok, požiganje vasi, za posiljevanje žena, ropanje, barbarsko uničevanje kulturnih spomenikov itd. Ne! Na obtožni klopi sedi general Roatta zaradi svoje povezanosti s fašizmom in zaradi izvrševanja ukazov fašističnega vrhovnega štaba. V prvem primeru bi proces raztrgal mnoge zločinske soudeležence generala Roatte, ki sede na odgovornih mestih današnje Italije, dokazal bi, koliko so sedanji imperialistični reakcionarji odgovorni za Mussolinijevo politiko in za vse zločine okupacijske vojske v drugih deželah. V drugem primeru pa bo proces skrbno prikriji Roattove soudeležence in odgovornost za zločine reakcionarov in fašističnih krogov Italije, ki se danes oklepajo oblasti. Ravno zaradi tega nas proces proti Roattu ponovno prepričuje, da vodijo politiko v današnji Italiji še vedno tisti krogi, ki se še niso odrekli sanjam o obnovi rimskega imperija v Sredozemlju. Ti krogi s tem ponovno dozajujejo, kakšna nevarnost so sa mir v Sredozemlju.

Omenjajoč pobesnelo kampanjo maksičnega italijanskega fašizma za Primorsko, Trst in Istro pravi tov. Kardelj, da se ta kampanja ni ustavila samo na teh vprašanjih, temveč prehaja na premišljeno kampanjo italijanskih fašistov proti demokraciji in principom nove Jugoslavije.

To je obenem tudi kampanja za krepitev fašističnih in profašističnih imperialističnih sil v Jugoslaviji. Načelu te kampanje sta znani fašistični hujskač Sgarrelli in Vittorio Cerutti. Ker nimajo stvarnih dokazov, da te pokrajine zares pripadajo Italiji, pravijo, da s tem ko branijo te pokrajine na italijanski meji v resnici branijo zapadno civilizacijo pred revolucionarnim vzhodom. V obrambo tega svojega načrta italijanska imperialistična gospoda odrito ponuja Italijo raznim fašističnim in profašističnim krogom v svetu kot odskočno desko za borbo proti Sovjetski Zvezi. Po krivdi te gospode je bil italijanski narod potegnen v vojno na strani hitlerjevskih Nemčije. Komaj leto dni po katastrofi, ki jo je italijanski narod doživel v tej vojni, ga iste imperialistične klike znova potiskajo na pot pogube. Tako je provokatorska kampanja proti Jugoslaviji v zvezi s teritorialnimi vprašanji naperjena ne samo zoper jugoslovanske narode, ne samo zoper trdnost protihitlerjskega bloka, temveč tudi resnične demokratične sile samega italijanskega naroda. Kampanja proti Jugoslaviji, kampanja za italijansko „Juljsko Benečijo“ je v resnici kampanja za utrdeitev profašističnih in imperialističnih sil v Italiji. V skladu s to kampanjo je bil ustanovljen nek komitej za Juljsko Benečijo, ki je sprejel resolucijo o avtonomni Juljski Benečiji v okviru Italije. Zares težko razumemo, kako morejo tako fašistično kampanjo podprati ljudje, ki toliko polgajo na svoj profašističen sloves. Ali more po vsem tem človek še dvomiti, da italijansko zunanjo politiko še vedno vodijo fašistično-imperialistične koncepcije?

Tovariš Kardelj nato pravi, da so narodi Jugoslavije združili, ki bi hoteli italijanski narod na kakršenkoli način motiti pri njegovi notranji obnovi po težki katastrofi, ki so jo zakrivali fašistični voditelji.

Narodi Jugoslavije vedo, da so v Italiji dovolj močne in sposobne demokratične sile, ki morejo zavarovati Italijo demokratičen razvoj in dostojno mesto v slopu drugih narodov. Samo zaradi tega nismo hoteli začeti diskusije o mejah, temveč smo delali na tem, da se ustvari čim tesnejša povezanost italijanskega in naših narodov v skupni borbi proti nemčkim in italijanskim fašistom. Zato smo tudi omogočili italijanskim protifašistom, da so na našem ozemlju in z našo pomočjo ustanovili svoje oborožene odrede za borbo proti nemškemu okupatorju. Čeže, da je nekaterim italijanskim krogom malo do borbe proti hitlerjevski Nemčiji, temveč, da mislijo samo, kako bi rešili svoje imperialistične načrte iz pretekle svetovne vojne. K. j. ni to provokacija in direktna pomoč Hitlerju, ko ti krogi trdovratno nadaljujejo s sovražno kampanjo zoper Jugoslavijo, da bi dokazali pravico do zemlje, ki je od vekomaj naseljena s slovenskim in hrvaškim življenjem? Na tej zemlji sta zrasla dva korpusa Naro-

Odlikovanje naših političnih delavcev

Predsednik AVNOJ-a dr. Ivan Ribar je izročil nova odlikovanja Edvardu Ročbeku, poverjeniku za prosveto v NKOP-u, Francu Geskošku, članu Predsedstva AVNOJ-a, Mihi Marinku, članu IOOF Slovenije in Josipu Rusu, podpredsedniku AVNOJ-a; ti so bili odlikovani z redom Narodnega osvobodjenja, dr. Darko Černej, član IOOF, Pepca Kardelj, članica Glavnega odbora Enotnih sindikatov delavcev in nameščencev Jugos-

slavije, Vladimir Pavšič - Matej Bor, slovenski književnik, dr. Maks Šnuderl, član Državne komisije za ugotavljanje zločinov okupatorja in njegovih pomagačev, Franc Svetek, član IOOF, Jože Zemljak, član IOOF, Jovan Popovič, direktor beogradske drame, Sulejman Filipovič, poverjenik za gozdove v NKOP-u in Čodor Vujasinovič, poverjenik za rude v NKOP-u pa z redom Bratstva in enotnosti.

AVNOJ je imenoval javnega tožilca, predsednika Vrhovnega sodišča in zakonodajni odbor Jugoslavije

Predsedstvo AVNOJ-a je sklenilo ustanoviti mesto javnega tožilca (državnega pravnikarja); njegova naloga bo, nadzorovati točno izvrševanje zakonov po organih in izvršilno močjo in njihovih uradov. Za javnega tožilca demokratične federativne Jugoslavije je bil imenovan dr. Jože Vilfan. Z istim sklepom je določeno imenovanje federalnih javnih tožilcev, ki jih bo imenoval javni tožilec Jugoslavije na priporočilo deželnih antifašističnih svetov.

Predsedstvo AVNOJ-a je dalje sklenilo, ustanoviti Vrhovno sodišče federativne demokratične Jugoslavije. Za predsednika tega sodišča je bil imenovan tov. Živko Jovanović iz Niša.

Predsedstvo AVNOJ-a je razveljavilo vse zakone in odloke, ki so jih izdali nemški osvajačji in njihovi pomagači v času okupacije Jugoslavije.

Predsedstvo je imenovalo zakonodajni odbor pri AVNOJ-u s sedmimi člani.

Zahtevamo, da naša sodišča sodijo Roatto in Horthyja!

RSJ, 10. februarja 1945. Državna komisija za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomočnikov je poslala isti komisiji združenih narodov sledečo zahtevo:

V duhu načelnega odloka o vojnih zločinih, ki so ga naši veliki zavezniki Sovjetska Zveza, Velika Britanija in Združene Države Amerike sprejeli na konferenci v Moskvi l. 1943. se Državna komisija demokratične, federativne Jugoslavije obrača na vas s prošnjo, da pošljete vsem zavezniškim vladam njeno zahtevo, da se tako nemški kakor italijanski vojni zločinci izročijo sodiščem v Jugoslaviji, da jim sodijo za najstrašnejša zverstva, ki so jih zagrešili nad jugoslovanskimi narodi na jugoslovanskih tleh. Ta zahteva je pravica narodov Jugoslavije, za katero so narodi Jugoslavije dali toliko žrtev v teku svoje štiriletne borbe proti fašističnim okupatorjem. V svojem aktu je Državna komisija navedla samo nekoliko vojnih zločincev Italije, ki so najtesnejše soudeleževali z generalom Mariom Roatto. Državna komisija pošilja navedeni ko-

misijl spiske in overjene prepise dokumentov, iz katerih so razvidni zločini, izvršeni na ukaz generala Roatte, ki odgovarja za nešteto življenj moč, žena in otrok, na tisoče uničenih domov in vasi.

RSJ, 12. februarja 1945. Na podlagi podatkov in dokumentov je ugotovljeno, da so barbarski madžarski okupatorji zločinsko ravnali v Bački in Baranji in sicer po ukazu najvišjih vojnih in civilnih oblasti, ki so nameravale popolnoma uničiti srbski življenj v teh krajih. Ugotovljeno je, da je bilo v teh krajih za madžarske okupacije ubitih 21.000 Srbov in več tisoč Židov. Državna komisija za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev ugotavlja, da so teh zločinov krivi sedeči: Miklos Horthy, regent Madžarske, glavni naredbodajalec in najodgovornejši povzročitelj teh zločinov; dr. Bardoszy, ministarški predsednik madžarske vlade za časa napada na Jugoslavijo v letu 1941; Salaky vodja puščičastih križarjev, veliki prijatelj nacistične Nemčije in odločen sovražnik slovanskih narodov.

Slovenska Primorska mora biti pripojena Jugoslovanski federativni republiki

piše L. Unita, glasilo Komunistične Partije Italije

L'Unita ugotavlja, da je Italija po prvi svetovni vojni dobila kraje z neitalijanskim prebivalstvom. To prebivalstvo ima pravico, da se danes končno združi s svojo domovino in postane del nove Jugoslavije. To je za nas izven vprašanja. Vsek pozivamo, da Italija ponovno zavlad nad zemljo, ki ji ne pripada, je popolnoma neumesten in za-

stare. Slovenski kraji morajo biti brez oklevanja in brez vsakega obžalovanja pripojeni slovenski republiki, ki je že sestavni del jugoslovanske federativne republike.

Glede pretežno italijanskega ozemlja Primorske piše L'Unita: Vprašanje mora oba naroda rešiti sporazumno, vpetčevati morata ljudsko voljo in potrebe nove jugoslovanske države. Fašistična uprava v Juljski Benečiji je bila samo cela vrsta nasilja in izpadov, katerih namen je bil prisilna razaroditev slovenskega ozemlja. Prijateljska Jugoslavija bo vedno pomagala Italiji in bo važen faktor evropskega mira.

Jugoslavlani morajo dobiti Trst

pravi senator ZDA Magnuson

Ameriški komitej za pomoč Jugoslaviji je priredil 7. februarja v newyorškem hotelu Wildmore banket. Prebrana so bile pozdravne brzojavke maršala Tita, podpredsednika ZDA Frumana, državnega podtajnika Grewa, predsednika CSR Beneša, angleškega veleposlanika v Londonu lorda Halifaxa. Med drugimi sta govorila tudi senator Murray in Magnuson. Senator Magnuson je dejal: „Ni naroda, ki bi mogel priti na mirovno konferenco z bolj čistimi rokmi kakor so narodi nove borbeno republike Jugoslavije. Če se bodo sploh dajale kakšne prednosti narodom, ki so se berili za našo stvar, tedaj mora biti Jugoslavija med njimi. Če si želimo demokratičnih sil na Balkanu, morajo Jugoslavlani dobiti sredstva za doseg tega cilja. Dvoje takih sredstev sta obmorski pristanišči Trst in Reka.“

Na banketu je prišlo do priručnih manifestacij za NOV Jugoslavije, njene borbene narode in maršala Tita.

Sklepi krimske konference med tremi voditelji zavezniških držav Sovjetske Zveze, Velike Britanije in Združenih Držav so objavljeni. Ves svet je polgal velike nade na njihov sestanek. Konference je zgodovinski dogodek, ki bo pospešil zlom hitlerjevskih Nemčije in ustvaril trden in trajen mir. Na njej je ponovno potrjena izjava maršala Stalina, da zavezništvo med tremi velikimi državami temelji na njihovih skupnih interesih.

Krimska konferenca je prinesla načrte za popolno razbijanje hitlerjevskih Nemčije. Nacistična Nemčija je obsojena na propad. „Naš cilj, od katerega ne bomo odstopili, je uničenje nemškega militarizma in nacizma ter ustvarjanje garancij, da Nemčija ne bo mogla nikoli več porušiti svetovnega mira,“ pravi izjava. Ni cilja zaveznikov uničiti nemško ljudstvo. Toda Nemcem ne bo dana nikoli več prilika, da bi znova postali napadalni. Nacistična stranka, razbojniški zakoni, barbarske organizacije in ustanove, vse to bo zbrisano z zemeljskega površja. Taka je volja zaveznikov, Taka je volja vseh mirovljubnih narodov.

Izjava o konferenci voditeljev treh zavezniških držav, Sovjetske Zveze, ZDA in Velike Britanije na Krimu

Moskva, 12. februarja. Zadnjih osem dni se je vrnila na Krimu konferenca voditeljev zavezniških držav, predsednika vlade Velike Britanije g. Winstona Churchilla, predsednika ZDA g. Franklina Roosevelta in predsednika Sovjeta ljudskih komisarjev ZSSR Josipa Visarionoviča Stalina ob soudeležbi zunanjih ministrov, štabov in drugih svetovalec. Rizen treh predsednikov vlad so konferenci prisostvovala naslednje osebe:

Od strani Sovjetske zveze: ljudski komisar zunanjih zadev SZ V. M. Molotov, ljudski komisar za vojno mornarico M. G. Kuznetsov, namestnik šefa generalnega štaba Rdeče Armade armadni general Antonov, namestnik ljudskega komisarja zunanjih zadev ZSSR N. J. Višinski in I. M. Majski, maršal letalstva Hudjakov, veleposlanik v Veliki Britaniji Gusev in veleposlanik v ZDA Gromikov.

Od strani ZDA: državni sekretar g. Stettinius, šef štaba predsednik Leahy, spec. alni pomočnik predsednika Hopkins, direktor mobilizacijskega vojaškega urada Byrnes, armadni general Marshall, vrhovni poveljnik vojnomojskih sil ZDA admiral mornarice King, šef za oskrbo ameriške vojske generalni poročnik Somerwell, administrator vojnomojskih prevozov admiral Land, generalni major Huter, veleposlanik v SZ Harriman, direktor evropskega oddelka državnega departementa Mattheus, namestnik šefa pisarne za specialne politične zadeve državnega departementa Hiss, pomočnik državnega sekretarja Brand, skupno s političnimi, vojaškimi in tehničnimi svetovalci.

Od strani Velike Britanije: minister zunanjih zadev Anthony Eden, minister vojnih prevozov lord Leathers, veleposlanik v SZ Kerr, namestnik ministra zunanjih zadev Cadogan, sekretar vojnega kabineta Bridges, šef imperialnega generalnega štaba fieldmarshal Portal, prvi mornariški lord Cunningham, šef štaba ministrstva obrambe general Ismay, vrhovni poveljnik zavezniških sil na sredozemskem bojišču fieldmarshal Alexander, šef britanske vojske misije v Washingtonu admiral Sommerwell, skupno z diplomatičnimi in vojaškimi svetovalci.

O rezultatih dela krimske konference so predsedniki ZDA, predsednik Sovjeta ljudskih komisarjev ZSSR in predsednik vlade Velike Britanije dali naslednje

izjavo:

1. Poraz Nemčije

Pretrlesi in določili smo vojne načrte treh zavezniških držav za končni poraz skupnega sovražnika. Vojni štabi treh zavezniških narodov so se shajali vsak dan med konferenco na posvetovanja. Ta posvetovanja so bila zelo zadovoljujoča v vseh pogledih in so privedla do tesne koordinacije vojnih naporov treh zaveznikov bolj kot kdaj koli prej. Izvršila se je vzajemna izmenjava najpopolnejših informacij. Popolno, soglasno in podrobno so bili napravljeni načrti tako glede rokov, obsega in koordinacije novih, še močnejših udarcev, ki jih bodo zadale srce Nemčije naše vojske in letalske sile od vzhoda, zahoda, severa in juga. Naše skupne vojne načrte bo svet spoznal šele, ko jih bodo ostvarili, a prepričani smo, da bo tesno vojaško sodelovanje med našimi glavnimi štabi, doseženo na tej konferenci, pospešilo konec vojne. Posvetovanja naših glavnih štabov se bodo nadaljevala vsakokrat, kadar koli bo to potrebno. Fašistična Nemčija je obsojena na propad. Nemški narod, ki poskuša nadaljevati s nesmiselnim odporom, si s tem samo povečuje ceno svoje poraze.

2. Zasedba Nemčije in nadzorstvo nad njo

Dogovorili smo se o skupni politiki in o načrtu prisilnega uveljavljanja pogojev brezpogojne kapitulacije, ki jo bomo skupno predpisali nacistični Nemčiji, ko bo nemški oboroženi odpor končno zlomljen. Ti pogoji ne bodo objavljeni, dokler se ne ustvari popoln zlom Nemčije. V skladu z dogovorjenim načrtom bodo oborožene sile treh držav zasedle v Nemčiji posebne zone. Z načrtom sta predvideni koordinirana uprava in nadzorstvo, ki jo bo izvajala Centralna kontrolna komisija, sestavljena iz treh vrhovnih poveljnikov treh držav s sedežem v Berlinu. Sklenjeno je bilo, da bodo tri velike države pozvale Francijo, ako bo ista želela, da izvede okupacijske zone in da sodeluje kot četrti član v kontrolni komisiji. Velikost francoske zone

bodo določile štiri zainteresirane sile po svojih predstavniških v Evropski konsultativni komisiji. Naš cilj, od katerega ne bomo odstopili, je uničenje nemškega militarizma in nacizma ter zagotavljanje garancij, da Nemčija nikoli več ne bo mogla porušiti miru vsega sveta. Trdno smo odločeni, da razdrobimo in razpustimo vse nemške oborožene sile, da enkrat za vselej uničimo nemški generalni štab, ki je vedno znova pomagal k oživiljenju nemškega militarizma, da odvzamemo ali uničimo vse nemške vojne naprave, likvidiramo ali postavimo pod nadzorstvo vsa nemško vojno industrijo, ki bi jo bilo mogoče izkrcičati za vojno proizvodnjo, da pravično in hitro kaznujemo vse vojne zločince in da zahtevamo v naturalijah prišlo za razrušenje, ki so ga povzročili Nemci, da izbrisiemo s sveta nacistično stranko, nacistične zakone, organizacije in ustanove, da odstranimo vsak nacistični in militaristični vpliv iz javnih ustanov, iz kulturnega in gospodarskega življenja nemškega naroda in da skupno napravimo te druge take ukrepe proti Nemčiji, ki bi bili potrebni za bodoči mir in varnost vsega sveta. Naš cilj ni uničenje nemškega naroda, toda šele ko bosta nacizem in militarizem izkoreninjena, je upati na dostojni obstoj nemškega naroda in na mesto zanj v družbi narodov.

3. Reparacije Nemčije

Pretrlesi smo vprašanje škode, ki jo je v tej vojni povzročila Nemčija zavezniškemu narodu in smo ugotovili kot pravično, da Nemčija obvezno plača to škodo v naravi v maksimalni megi meri. Ustanovila se bo Komisija za plačilo škode, katere dolžnost bo prav tako, da premitri vprašanje obsega in način povračila škode, ki jo je Nemčija povzročila zavezniškimi državami. Komisija bo delovala v Moskvi.

4. Konferenca zedinjenih narodov

Sklenili smo, da po močnosti v najbližjem času ustanovimo z našimi zavezniki splošno mednarodno organizacijo za ohranitev mira in varnosti. Smatramo, da je to bistveno tako za onemogočenje napada, kakor tudi za odstranitev političnih, gospodarskih in socialnih vzrokov vojne s pomočjo tesnega in stalnega sodelovanja vseh svobodoljubnih narodov. Temeljne je bil položen v Dumbaroto Oksu. Vendar o važnem vprašanju načina glasovanja pa tam ni bil dosežen sporazum. Na tej konferenci nam je uspelo, da rešimo te težave. Sporazumeli smo se, da e dne 25. aprila 1945 v San Franciscu v ZDA skliče konferenca zedinjenih narodov, da se napravi statut take organizacije na temelju načel, izdelanih v neeficilnih razgovorih v Dumbaroto Oksu. S Kitajsko in časno francosko vlado se bomo takoj posvetovali in bo obema poslan poziv, da se skupno s vladami ZDA, Velike Britanije in ZSSR udeležita ozivanja drugih dežel na konferenco. Čim se izvrši posvetovanje s Kitajsko in Francijo, bo objavljen tekst predloga o načinu glasovanja.

5. Deklaracija o osvobojeni Evropi

Sestavili in podpisali smo deklaracijo o osvobojeni Evropi. Ta deklaracija predvideva sporazumno politiko treh velikih držav in njihovo skupno akcijo pri rešitvi političnih in gospodarskih vprašanj osvobojene Evrope v skladu z demokratičnimi načeli. Navajamo tekst deklaracije:

Predsednik vlade ZSSR, predsednik vlade Zedinjene kraljevine in predsednik ZDA smo medsebojno posvetovali o splošnih koristih narodov svojih držav in narodov osvobojene Evrope. Imenovani skupno izjavljajo, da so se medsebojno dogovorili, da bodo v prihodnji dobi nestainosti v osvobojeni Evropi vodili skladno politiko vseh treh vlad glede pomoči narodom, osvobodjenim nemškega nacističnega gospodarstva, in narodom bivših držav - satelitov osi v Evropi, ko se bodo na demokratičen način reševala življensko važna politična in in gospodarska vprašanja. Uvajanje reda v Evropi in reorganizacijo nacionalnega in gospodarskega življenja je treba doseči na tak način, ki bo omogočal osvobodjenim narodom, da uničijo zadnje sledove nacizma in fašizma ter ustvarijo demokratične ustanove po njih lastnem izboru. V skladu z načeli „atlanske karte“ o pravici vseh narodov, da si izberejo obliko vlade, v kateri hočejo živeti, mora biti zagotovljena vzpostavitev suverenih pravic in samouprav za narode, katerim je te pravice vzelo nasilje napačnega naroda. Za izboljšanje pogojev, pod katerimi bi osvobodjeni narodi mogli uresničiti te pravice, bodo

